J. Pakuła, Minimum socjalne i jego przydatność... [w:] Pomoc materialna dla studentów - blog, wpis 27 lipca 2026 r.
online: http://pomocmaterialna.pl/blog/ps2026nr2,
dostęp: 11 września 2026 r.

Minimum socjalne i jego przydatność...

Na łamach periodyku pt. Polityka Społeczna ukazał się tekst dra Piotra Kurowskiego odnoszący się do najnowszych danych związanych z tzw. minimum socjalnym.

Jacek Pakuła 27 lipca 2026

Tradycyjnie, na łamach Polityki Społecznej (tom 622, numer 1/2026) ukazał się tekst dra Piotra Kurowskiego pt. Wartość minimum socjalnego w Polsce w drugim kwartale 2025 r.

Od wielu lat korzystamy z tych wartości i z każdym rokiem dostrzegamy jego użyteczność w przypadku postępowań w przedmiocie przyznania stypendium socjalnego. Przypomnieć należy, że podstawą przyznania tego świadczenia jest trudna sytuacja materialna. To typowe nieostre pojęcie, która co do zasady utożsamiamy z niewielkim dochodem. W uproszczeniu więc można przyznać stypendium socjalne, gdy student ma niewielki dochód, a więc jest w trudnej sytuacji materialnej. Oczywiście, stany faktyczne są rozbudowane, co potwierdza nie tylko orzecznictwo, ale również i to, że ustawodawca projektując przepisy ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce włączył, szerzej niż przed reformą, do procesu stypendialnego zaświadczenie z ośrodka pomocy społecznej. Zastosowanie tzw. minimum socjalnego jest jednak dużo szersze.

Po pierwsze, wróćmy na chwilę do tej wartości. Otóż minimum socjalne to wzorzec konsumpcji niezamożnych gospodarstw domowych. Wartości minimum socjalnego stanowią punkt odniesienia na użytek oceny, czy dana osoba/rodzina znajduje się w trudnej sytuacji materialnej. Chodzi tutaj m.in. o studentów wykazujących niewielkie dochody (art. 88 ust. 4-5 PSWiN). W pewnym uproszczeniu - minimum socjalne podpowiada nam, jakiej wysokości należy osiągać dochody, by móc się utrzymać. Mamy więc kwotę 1924,97 zł (gospodarstwo 1-osobowe, np. student samodzielny finansowo); 1629,41 zł (gospodarstwo 2-osobowe, np. małżeństwo studenckie); 1580,65 (małżeństwo z dzieckiem w wieku 4-6 lat); 1702,94 zł (małżeństwo z dzieckiem starszym w wieku 13-15 lat); 1549,19 zł (rodzina 4-osobowa); 1532,68 zł (rodzina 5-osobowa); 1897,97 zł (gospodarstwo 1-osobowe emeryckie) i 1606,15 zł (gospodarstwo 2-osobowe emeryckie).

Po drugie, na minimum socjalne składają się takie wydatki, jak: żywność, mieszkanie, w tym użytkowanie i energia elektryczna oraz wyposażenie, edukacja, kultura i rekreacja, odzież i obuwie, ochrona zdrowia, higiena osobista, transport i łączność oraz pozostałe wydatki.

Po trzecie, podane powyżej zarówno wartości minimum socjalnego, jak i katalog wydatków to swoisty punkt wyjścia do oceny, czy student i jego rodzina znajdują się w trudnej sytuacji materialnej.

Po czwarte, prawidłowy tok postępowania w przedmiocie przyznania stypendium socjalnego, ukierunkowany na ocenę, czy student znajduje się w trudnej sytuacji materialnej, wymaga zapytania studenta, jakie ma wydatki. Pozornie, czytając art. 88 ust. 4-5 PSWiN, może się to wydawać niepotrzebne, skoro student może otrzymać stypendium socjalne, gdy nie korzysta z pomocy społecznej - jeśli udokumentuje źródła utrzymania rodziny. Bez pytania o wydatki tej rodziny nie możemy jednak odpowiedzieć, czy student chociażby uprawdopodobnił te źródła, a co dopiero mówić o udokumentowaniu. Tłumaczenie studenta, że jakoś sobie radzi to stanowczo za mało.

Po piąte, warto więc zapytać studenta po kolei, jaki ma wydatki z tytułu utrzymania. Chodzi o wydatki jego, np. w miejscu studiowania, ale jeśli wykazuje rodziców we wniosku, to takie same pytania należy zadać w zakresie wydatków jego rodziców.

Po szóste, tłumaczenia studenta mogą wywołać nakaz zadania kolejnych pytań. Przykładowo, jeśli student nie wskazuje precyzyjnie, jakie ma wydatki, a ogólnikowo odwołuje się do pomocy osób trzecich, to aktualne jest pytanie, czy nie mamy do

czynienia z opiekunem faktycznym. Jeśli zaś wskazuje, że wydatki są dużo wyższe niż ewentualne dochody tej rodziny, to trudno uznać, by stan faktyczny został wyjaśniony. Niekiedy więc odmowa przyznania stypendium będzie podyktowana nierzetelnymi wyjaśnieniami studenta, które będą wręcz uniemożliwiać ustalenie stanu faktycznego. Bez ustalenia prawidłowego stanu faktycznego trudno zaś uznać, że student powinien otrzymać stypendium socjalne. Student ma obowiązek współdziałać z organem w zakresie ustalenia prawidłowego stanu faktycznego, a ewentualna obstrukcja obciąża tutaj studenta.

Po siódme, warto pamiętać, że tzw. reguła trzech pytań, w szczególności pytanie o wydatki rodziny, może mieć zastosowanie nie tylko do studentów wykazujących tzw. dochody zerowe. Student osiągający dochody przekraczające kwotę, o której mowa w art. 88 ust. 4 PSWiN (na dzień 27 lipca 2026 r. chodzi o kwotę 823 zł) również może być zobligowany do złożenia wyjaśnień co do źródeł utrzymania rodziny, chociaż podstawą jest tutaj art. 7 kpa, a odmowa nie może nastąpić na podstawie art. 88 ust. 4 PSWiN.

Niewątpliwie zarówno wartość minimum socjalnego, jak i katalog wydatków, stanowią istotną dawkę wiedzy, które są przydatne przy ocenie tłumaczeń studentów co do źródeł utrzymania rodziny. Bez tego nie można przyznać stypendium socjalnego. Prezentowane dane pochodzą z II kwartału 2025 r., co oznacza, że można przyjąć, iż minimum socjalne w październiku 2026 r. jest jeszcze wyższe.

Aktualna **oferta szkoleń z zakresu pomocy materialnej dla studentów** dostępna jest na stronie Instytutu Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki w zakładce: **Webinary**.

We wrześniu odbędzie się również **szkolenie stacjonarne poświęcone uzasadnianiu decyzji w przedmiocie odmowy przyznania pomocy materialnej dla studentów.** Szczegóły w zakładce: **Szkolenia stacjonarne.**